

CHRISTIAN KRACHT
IMPÉRIUM

MLADÁ FRONTA

C H R I S T I A N K R A C H T

I M P É R I U M

Mladá fronta

Vydání knihy podpořila
švýcarská kulturní nadace *Pro Helvetia*.

Copyright © 2012, Verlag Kiepenheuer & Witsch GmbH & Co. KG,
Cologne / Germany
Translation © Tomáš Dimter, 2014

Pro Hope

*Grave et religieux il reprend sa calme attitude:
il demeure — symbole qui grandit — et,
penché sur l'apparence du Monde, sur vaguement en lui,
resorbées, les générations humaines qui passent.*

André Gide

Naked people have little or no influence on society.

Mark Twain

ČÁST PRVNÍ

I

Pod dlouhými bílými oblaky a nádherným sluncem na jinak jasné obloze bylo slyšet nejprve táhlé houkání. Poté svolával k obědu pronikavý lodní zvon a malajský hoch tichým a lehkým krokem obcházel horní palubu a jemným stisknutím ramene budil cestující, kteří po vydatné snídani znovu usnuli. Pokud člověk cestoval první třídou, Severoněmecký Lloyd, čert aby ho spral, se uměním čínských kuchařů s dlouhými copy každé ráno staral o úžasná manga druhu Alphonso z Cejlonu, podélně rozkrojená a umělecky naranžovaná, o sázená vejce se slaninou, dále o kuřecí prsíčka v ostrém nálevu, krevety, aromatickou rýži a vydatné anglické pivo značky Porter. Právě požití onoho posledního mělo za následek, že navracející se pěstitelé, kteří se — oděni do bílého flanelu svého cechu — na lehátkách horní paluby Prince Waldemara spíše rozvalili, než způsobně uložili ke spánku, skýtali veskrze nehorázný, téměř zhýralý výjev. Knoflíky na rozepnutém poklopci jejich kalhot visely na nitích, vesty jim pokrývaly šafránově žluté skvrny od omáč-

ky s karí. Byl to úděsný pohled. Pobledlí, zarostlí, otupělí Němci, výrazem se podobající hrabáči kapskému, tam leželi a pozvolna se probouzeli ze svého zažívacího spánku. Němci na zenitu svého světového vlivu.

Tak či nějak podobně uvažoval August Engelhardt, který si překřížil hubené nohy, hřbetem ruky smetl pár imaginárních drobků ze svého oděvu a zlostně se zahleděl přes reling na olejnatou mořskou hlád'. Loď vlevo i vpravo doprovázely fregatky; nikdy to nebylo dále než sto námořních mil od pobřeží. Objevovali se zničehonic, tihle velcí lovci s ocasem podobným vlaštovčímu, jejichž dokonalou leteckou akrobacií a pozoruhodné manévry s kořistí miloval každý, kdo se plavil po jižních mořích. Také Engelhardt se nadchl pro ptáky Pacifiku, zejména pro medosavku novozélandskou čili *Anthornis melanura*. Jako kluk je celé hodiny zkoumal ve foliantech, obdivoval jejich nádherné, výrazné a ve žhavém slunci dětské představivosti se mihotající peří, drobnými prsty přejížděl po jejich zobácích, po jejich pestrých perech. A nyní, když Engelhardt skutečně plul pod jejich třepotajícími křídly, už pro ně neměl oči. Pozoroval spíše tělnaté plantážníky, kteří — nosíce v sobě dlouho neléčenou syfilidu ve třetím stadiu — se zrovna vraceli na své plantáže a usínali nad suše a nezáživně sepsanými články v *Tropickém pěstiteli* nebo *Německých koloniálních novinách* a s mlaskáním snili o snědých černošských dívkách s obnaženými ňadry.

Slovo „plantážník“ není úplně přesné, neboť tento pojem

předpokládá úctu, obeznámené zacházení s přírodou a posvátným zázrakem růstu. Ano, mělo by se mluvit o „správcích“ ve vlastním slova smyslu, neboť přesně těmi byli, správcí domnělého pokroku, tito šosáci se zkrácenými kníry, které se v Berlíně nebo Mnichově nosily před třemi lety, s kníry pod červeně žilkovaným chřípím, jež se při každém výdechu mohutně zachvěly, a s odulými ústy pod nimi s bublinkami slin, které kdyby se osvobodily od rtů, vznesly by se samy od sebe do výše jako poletující mýdlové bubliny při dětské hře.

Plantážníci zase jednou mžourali zpod víček a poněkud stranou uviděli sedět třesoucí se, ani ne pětadvacetiletý uzlíček nervů s očima melancholickými jako salamandr, útlý, vyzáblý, dlouhovlasý, v beztvarem oděvu barvy vaječné skořápky, s dlouhými vousy, jejichž konce se neklidně otíraly o halenu bez límce, až člověka letmo napadalo, co divného je vlastně na tom muži, jenž při každé druhé snídani, a dokonce u každého oběda, sedává v rohu salonu druhé třídy sám, jen se sklenicí džusu, půlku tropického ovoce pečlivě rozděljuje na kousky a k dezertu otevírá kartonový obal, ze kterého lžící nabírá a ve sklenici s vodou rozpouští nahnědlý pudrovitý prášek, který připomíná hlínu rozmělněnou na prach. A tento zemský pudink navíc pojídá! Jak výstřední! Pravděpodobně kazatel, očividně anemický, nepoužitelný pro život. Přesto v zásadě nezajímavý. A hlavně — zbytečné o něm déle přemýšlet. V duchu mu prorokovali nanejvýš rok v Pacifiku, zavrtěli hlavou, zavřeli přimhouřená víčka a mumlajíce si cosi nesrozumitelného znovu usnuli.

Zdaleka slyšitelné vrzající chrápání doprovázelo německou loď kolem amerických Filipín, Luzonským průlivem (v Manile nepřistávali, neboť panovala nejistota, zda se průběh války, která zachvátila kolonii, ještě neobrátil v dobrý konec), teritoriálními vodami Nizozemské východní Indie, jež se zdály nekonečně rozlehlé, a nakonec do vlastního protektorátu.

Jak se mu jen hnusili. Ne, ne a ještě jednou ne. Engelhardt zavíral a zase otevíral Schlickeysenovo klasické dílo *Plody a chléb*, marně se pokoušel přečíst několik odstavců, na okraji jedné strany si udělal pár poznámek pahýlem tužky, kterou stále nosil v kapse. Ale jakmile je dopsal, už je neuměl rozluštit.

Loď se poklidně kolébala pod nebem bez mráčku. Jednou Engelhardt zahlédl v dálce hejno delfínů, ale než si stačil od člena posádky půjčit dalekohled, zase se ztratilo v bezdných mořských hlubinách. Zanedlouho dopluli k malebnému ostrovu Palau, předali poštovní vaky a ostrov opět opustili. Na další krátké zastávce, v Yapu, se k velké lodi váhavě přiblížilo několik katamaránových člunů — ke koupi byly půlky prasat a kořeny jamu, jenže ani pasažéři, ani posádka neprojevíli o nabízené zboží sebemenší zájem. Při otáčení lodi byl jeden ze člunů zachycen vírem u lodních šroubů a přiražen k boku lodi. Ostrovan se zachránil skokem do moře, člun se však rozpadl na dvě části a potraviny, ještě před okamžikem nabízené snědýma rukama nataženýma k nebi, se nyní pohupovaly ve zpěněné vodě.

Engelhardt, jednou rukou objímaje Schlickeysenovu knihu, se vyklonil přes zábradlí, co nejvíc to šlo, a zděsil se při pohledu na půlku prasete, po straně protkanou krvavými šlachami, jež chvíli plavala a pak pomalu klesla do indigově modré hlubiny oceánu.

Princ Waldemar byl rychlý moderní parník o výtlaku tří tisíc tun, který připlouval každých dvanáct týdnů z Hongkongu a dál mířil Tichým oceánem do Sydney, zastavuje přitom v Německém protektorátu, jmenovitě v Novém Pomoránsku, v zátoce Blanche na Gazelím poloostrově, kde se rozkládalo hlavní město Herbertshöhe (u jednoho z jeho dvou přístavních mol), jehož splavná mělčina byla optimisticky označena za přístav.

Město Herbertshöhe nebylo žádný Singapur, sestávalo v zásadě z oněch dvou dřevěných mol, několika křížících se širokých alejí, na nichž byly zřízeny více či méně impozantní faktorie (podle úhlu pohledu) společností Forsayth, HERNSHEIM & CO. a Burns Philp. Pak se zde nacházela ještě jedna větší budova společnosti Jaluit, obchodující s guánem na Yapu a Palau, dále policejní stanice, kostel včetně mimořádně pitoreskního hřbitova, hotel Kníže Bismarck, konkurující hotel Německý dvůr, přístavní úřad, dvě nebo tři taverny, čínská čtvrť, o níž netřeba ztrácet slovo, Německý klub, malá klinika fungující pod pečlivým dohledem lékařů Winda a Hageny a sídlo guvernéra, mírně vyvýšené nad městem, stojící na kopečku porostlém travou, jež odpoledne neskutečně zeleně zářila. Ale bylo to řádné rozvíjející se

německé město, a pokud se o něm říkalo, že je to „díra“, pak jen tehdy, když se na něj nadávalo nebo když tam lilo jako z konve, takže třicet stop od nosu už nebylo nic vidět.

Po poledních lijácích se vždycky objevilo slunce, přesně ve tři hodiny, a nádherně pestrobarevní ptáci si vykračovali v šerosvitu dlouhých travin a čistili si peří, z něhož kanula voda. V kalužích pod vysokými kokosovými palmami alejí pak rejdivly domorodé děti, bosé, nahé, mnohé v krátkých roztrhaných kalhotách (na kterých bylo více děr než látky), s hlavami porostlými vlnitými, z rozmaru přírody plavými vlasy. Tyto děti nazývaly Herbertshöhe „Kokopo“, což znělo rozhodně lépe, a především se to krásněji vyslovovalo.

Německé protektoráty v Tichém oceánu, a na tom se odborníci shodovali, byly na rozdíl od afrických držav Jeho Veličenstva císaře Viléma II. zcela a naprosto zbytečné. Výnos kopry, guána a perleti nestačil ani v nejmenším na to, aby dokázal uživit tak velkou, v nekonečnosti Tichého oceánu rozloženou říši. V dalekém Berlíně se však o ostrovech hovořilo jako o drahocenných zářivých perlách spojených do jednoho řetízku. Přímluvců i odpůrců tichomořských kolonií se našlo hodně, nejčastěji se ovšem jednalo o ještě mladé sociální demokraty, kteří otázku po relevanci držav v jižních mořích kladli nejhlasitěji.

Nuže, do této doby spadá naše kronika, a pokud ji chceme vyprávět, musíme mít na zřeteli i budoucnost, neboť tento příběh se odehrává na samém počátku dvacátého století, které se téměř až do poloviny svého trvání jevílo tak, že se

stane stoletím německým. Stoletím, v němž Německo zaujme své právoplatné, čestné a čelné místo u stolu světových dějin, což tak z pohledu jen několik let starého lidského věku, tedy nového století, také vypadalo. Teď tedy budeme vyprávět příběh jednoho Němce za všechny ostatní, romantika, jenž byl jako mnozí onoho druhu umělcem na zapřenou, a pokud se do vědomí někdy dere srovnání s pozdějším německým romantikem a vegetariánem, který by byl snad raději zůstal u svého malířského stojanu, je to veskrze záměrné a také duchaplně, promiňte, *in nuce* důsledné. Avšak ten nyní zmíněný je v onom okamžiku ještě uhrovitý podivínský kluk, který schytává nesčetné otcovské facky. Ale jen vyčkejte: on roste a roste.

Na palubě parníku Princ Waldemar se plaví mladý August Engelhardt z Norimberku, vousatý muž, vegetarián, nudista. Před několika lety vydal v Německu knihu s blouznivým názvem *Bezstarostná budoucnost* a nyní cestuje do Nového Pomořanska, aby zakoupil půdu pro kokosovou plantáž, jejíž přesnou velikost ani polohu ještě nezná. Rád by se stal plantážníkem, ovšem nikoli z touhy po zisku, nýbrž z hluboce pocíťované víry, že by mohl svým velkým nápadem navždy změnit svět, jenž mu připadá nepřátelský, hloupý a vůbec strašlivý.

Poté co Engelhardt vyloučil všechny ostatní potraviny jako nečisté, narazil zničehonic na plod kokosové palmy. Žádná jiná možnost neexistovala; *Cocos nucifera* je, uvědomil si Engelhardt, příslovečnou korunou stvoření, pro-

jevenou formou světového stromu Yggdrasil. Kokos roste na nejvyšším místě palmy, obrácený ke slunci a bohu světla; dává nám vodu, mléko, kokosový tuk a výživnou dužinu; jako jediný plod rostlinné říše dodává člověku selen; z kokosových vláken se tkají rohože, používají se na stavbu střech a výrobu lan; z kmenu kokosovníku se vyrábí nábytek i celé domy; z jádra kokosu se lisuje olej, který prozařuje temnotu a zvláčňuje pokožku; dokonce i vydlabaná, prázdná skořápka skýtá vynikající surovinu, z níž se dají zhotovit šálky, lžičky, džbány, ba i knoflíky; a spalování prázdných slupek nejenže dalece předčí tradiční dříví na otop, nýbrž slouží i jako skvělý prostředek k zahánění komárů a much, protože při něm vzniká silný kouř. Zkrátka, kokosový ořech je dokonalý. Kdo se živí výhradně kokosovým ořechem, bude roven bohu, stane se nesmrtelným. Nejtoužebnějším přáním Augusta Engelhardta, dokonce jeho posláním bylo vytvořit kolonii kokovorů — viděl se jako prorok a misionář. Z tohoto důvodu se plavil do Pacifiku, který zvábil rajským voláním Sirén už nekonečné množství snílků.

Princ Waldemar držel pod dýmajícím komínem svůj přímý kurz na Herbertshöhe. A zatímco byly dvakrát denně na zádi vysypávány velké kbelíky se zbytky jídla do moře, táhlo se v dálce na jihu temné pobřeží Země císaře Viléma (pohoří Finisterre, jak stálo na Engelhardtově mapě) a neprobádaná, nebezpečná území za ním, kam ještě německá noha nevkročila. Rostlo tam na sto tisíc milionů kokosových palem. Engelhardt nebyl na tuto téměř bolestivou krásu jižních moří

vůbec připraven; sluneční paprsky pronikaly ve světelných sloupech skrze mraky, večer se s klidnou shovívavostí snašel na pobřeží a na horské hřebeny, jež se za nimi v cukrově fialkovém světle soumraku prostíraly až do nekonečna.

Blížil se k němu muž v tropickém obleku a s cvikrem, někdo, kdo vypadal laskavě a ne tak hloupě jako jeho kolegové, a Engelhardta okamžitě přepadla téměř chorobná stydlivost, jež ho opanovala pokaždé, když se setkal s lidmi, kteří si byli naprosto jisti sami sebou a správností svého počínání a bytí. Zdalipak prý Engelhardt ví, jak se říká lenošce, na níž on a ostatní cestující proklímbali odpoledne na palubě? Engelhardt mlčky zavrtěl hlavou a sklopil oči, aby dal najevo, že by se rád opět ponořil do Schlickeysena, jenže plantážník, který se nyní s nepatrnou úklonou představil jako Hartmut Otto, přistoupil ještě o krok blíž, jako by sděloval nějaké mimořádně důležité tajemství. Lehátku na palubě, a Engelhardt nechtěl si to dobře zapamatuje, se kvůli dopředu se vyklápějící dřevěné opěrce na nohy říká „bombay fornicator“.

Engelhardt zcela nechápal, slovní hříčky sexuálního rázu mu připadaly podezřelé, jelikož pohlavní akt pokládal za cosi naprosto přirozeného, daného bohem, a nejen za součást uskřínuté, nesprávně vedené mužské výchovy. Nechal si to však pro sebe a na plantážníka se zahleděl poněkud bezradně a zkoumavě. Nyní tedy bylo na panu Ottovi, aby z toho takříkajíc vybruslil — s máváním rukou se jal zevrubně líčit své obchody v protektorátu. Zapomeňme

na to, prohlásil, sebejistě se posadil na spodní díl lenošky a uvolnil si límec košile nasáklý vlhkostí ze vzduchu a potom. Je prý na lovu *Paradisaeidae*, sděloval a prsty si přitom okázale nakrucoval konečky kníru, tedy na lovu rajek, za jejichž pera se dnes v salonech od New Yorku po Buenos Aires, jak Engelhardt nepochybně ví, platí a-s-t-r-o-nomicke částky. Zdalipak kvůli tomu přicházejí ptáci o život, chtěl vědět Engelhardt, neboť mu došlo, že žádný úhybný manévr směrem ke své knize se mu už asi nepovede — Hartmut Otto se totiž uvelebil. V ideálním případě jsou brka zvířeti vytržena zaživa — jistě, existují i obchodníci, kteří tuto ozdobu, jež dospělým rajkám vypadla ze zadní části těla v džungli, toliko sbírají, jenže on, Otto, si o takových metodách nic dobrého nemyslí. Pera naopak musejí vykazovat na spodním konci stopy krve coby pečeť kvality, jinak si je nikdo nekoupí. Engelhardt protáhl obličej, najednou mu bylo nějak divně, ale v tu chvíli už se rozezněl zvon oznamující čas oběda a Otto ho jemně, ale důrazně chytil za paži, že prý mu teď musí prokázat čest a poobědvat s ním.

Hartmut Otto platil za morálního člověka, i když jeho slušnost byla plodem právě skončeného století a on projevoval pramalé pochopení pro nadcházející novou dobu, jejímž protagonistou byl August Engelhardt. Jistě, lovec rajek četl pokrokové přírodovědce, kupříkladu Alfreda Russela Wallace, Lamarcka, Darwina, a to nepochybně s pečlivostí, zejména pak jejich taxonomické práce. Jenže mu nescházela jenom víra v modernitu jako kumulativní proces, nýbrž

nebyl s to rozeznat a přijmout radikálního ducha (jakým byl například právě Wallace nebo Darwin) — a to ani tehdy, když se s ním setkal osobně, třeba náhodou jako teď při cestě lodí, takže už jenom Engelhardtovo vegetariánství bylo pro Otta dostatečným důvodem k zatracení.

Engelhardt se nechal proti své vůli dovést ke stolu v první třídě. Sedělo se tam na těžkých novogotických židlích, jejichž opěrky byly vycpány koňskými žíněmi, a z nichž bylo možné zaměřovat pohled na reprodukce holandských mistrů ve zlatých rámech. Otto mávl na malajského číšníka a Engelhardtovi byl — zcela proti jeho obvyklým stravovacím zvyklostem — naservírován talíř nudlí s vepřovou kotletou a množstvím hnědé omáčky. Engelhardt hleděl s neskrývaným odporem na kus masa, který před ním ležel na lůžku z nudlí a po okrajích se modravě třpytil.

Ottu, jenž byl v podstatě dobromyslný člověk, napadlo, že se jeho protějšek zřejmě ostýchá, neboť jako pasažér druhé třídy patrně neví, jak by měl za takový, pro něho výstřední polední pokrm zaplatit, a tak Engelhardta vybídl, aby se do vepřové kotlety pustil — ale ano, jen do toho, prosím pěkně, je to na mě. Načež Engelhardt zdvořile, ovšem podle svého (a Schopenhauerova a Emersonova) nejlepšího svědomí odpověděl — ne, děkuji, jsem vegetarián obecně a fruktivor zvláště. A zda by prý směl požádat o zelený salát, neupravovaný, bez pepře i soli.

Obchodník s ptáky se zarazil, příbor, který už držel nad talířem, znovu odložil, polkl, osušil si ubrouskem horní

ret a kníry a pak vyrazil štěkavý, mečivý, ba dokonce prskavý chechot. Slzy se mu řinuly z očí, nejprve se k zemi snesl ubrousek, pak se roztránil talíř; Otto stále dokola opakoval slova „salát“ a „fruktivor“, až z toho znachověl, jako by mu hrozilo udušení. Lidé od vedlejšího stolku vyskočili, aby ho prudkými ranami do zad zbavili kůstky uvízlé kdesi v průdušnici, ale August Engelhardt dál seděl naproti, díval se k zemi a s manickou rychlostí pohupoval sandálem překříženým přes levý kotník. Jakýsi čínský kuchař přispěchal z lodní kuchyně, v ruce ještě metličku, z níž cosi odkapávalo.

Vytvořily se dvě skupiny a začaly se zuřivě přít. Ze změti hlasů Engelhardt jasně zachytil několik vět: šlo o jeho, Engelhardtovo, právo na odmítnutí konzumace masa, dál se hovořilo o divoších, pokud je ovšem — podotkl jeden z majitelů plantáží — bylo možné divochy nazývat. Anebo to teď došlo tak daleko, že Němec v koloniích nesmí rozlišovat Kanaka od Rýňana? Ale přesto by měl být člověk rád, tvrdili zastánci protikladné strany, že se na jídelníčku objevují rostlinné výrobky. Zvlášť když se v mnoha částech naší radostné ostrovní říše už před delší dobou opět přešlo k lidodjedství, poté co ho divochy pracně odnaučili drakonickými tresty. *Ale, nesmysl! Starou belu!* znělo z opozice. Ale ano, ano, právě před čtyřmi měsíci snědli jednoho kněze, tam naproti, u steylských misijních sester v Tumleu. Ty tělesné části duchovního, které okamžitě nezkonsumovali, naložili, dopravili na moře a prodali v Nizozemské východní Indii.

Engelhardtovi hrozilo, že ho zcela ovládne pocit studu. Nejprve zbledl, pak zrudl a chystal se vstát, aby opustil místo neúcty a pohrdání. Uhladil před sebou na stole ubrousek a tiše poděkoval Hartmutu Ottovi, téměř neslyšně, beze stopy ironie. Majiteli plantáže, který mu chtěl zabránit v odchodu tím, že ho hrubě chytil za útlou paži, se vykroutil nečekaným pohybem ramen, přešel sál a otevřel dveře, které vedly přímo na palubu. Tam se zarazil, stále vzrušený, a hřbetem ruky si otřel čelo. Vdechoval a vydechoval vlhký tropický vzduch a přemýšlel o tom, zda by se přece jen neměl opřít o stěnu promenádní paluby. Ale pak tuto myšlenku zavrhl jako zženštilou a konečně se ho zmocnil pocit hluboké, velmi hluboké osamělosti, mnohem nezdůvodnitelnější, než jakou kdy pocítil v doma ve Francích. Ocítl se zde mezi špatnými lidmi, mezi bezcitnými, hrubými barbary.

Té noci špatně spal. Daleko od Prince Waldemara zuřila bouře a bludné trhavé záblesky v nepravidelném rytmu halily parník do strašidelné, sinale sněhové bělosti. Engelhardt se převaloval na chladivém prostěradle, ve vteřinách děsu mezi sněním a bděním se nad ním na stropě míhaly podivné obrysy Anglie vrhané vzdálenými blesky, a když konečně usnul hlouběji — bouři vnímal jen jako na hony vzdálené temné rachocení —, zdálo se mu o jakémsi kultickém chrámu postaveném pod matně zářícím podvečerním sluncem na pláži klidného Baltského moře, osvětlovaném vikinskými pochodněmi zabodnutými v písku. Konal se tam jakýsi pohřeb, Seveřané ve zbroji stáli u chrámu na stráž. U jejich

nohou tiše hrály na kostěné flétny děti s blondatými vlasy spletenými do věnečků. Vor, na němž ležel mrtvý, byl za posledních slunečních paprsků vypuštěn na moře, a jakýsi obr, stoje po pás ve vodě, ještě zapálil poleno. Vor, zvolna zachvacovaný ohněm, pak pomalu a zádumčivě odplouval na sever, do Hyperboreje.

Časně zrána následujícího dne dorazil parník za třpytivě jasného slunečního svitu, radostných zvuků kapely a hlasitého troubení sirén do zátoky Blanche, a Engelhardt stál lehce zmaten u lodního zábradlí. V kostech stále cítil onen nádherný, zvláštní sen z minulé noci, jehož obsah zahalovala mlha, čím víc se blížili k pevnině. Snad tušil, že obě lodí, moderní parník a pohanský pohřební vor, byly v určitém smyslu a významu navzájem propojeny, ale dnes ráno se rozhodně nenacházel v takovém rozpoložení, aby z onoho snu vyvozoval závěry ohledně vlastního odjezdu z vlasti, jenž sice neproběhl zrovna živelně, přesto však byl nepříjemný — nesl pečet surové pruské policejní zvůle. Inu, pomyslel si Engelhardt, na těchto zelených březích nezemře.

S téměř kočičí připraveností ke skoku vzrušeně pozoroval přibližující se pevninu. Tohle je tedy jeho Sion. Zde, v této *terra incognita*, se usadí, z této části zeměkoule si bude plánovat budoucnost. Vzrušeně pobíhal sem a tam, a pokaždé když dorazil na zád', rychle se otočil; někteří pánové, opět přiopilí už při snídani — příšerný obchodník s ptáky Otto mezi nimi nebyl —, mu tam připíjeli a vesele pokřikovali, ať to nechá být, že zase chtějí být přátelé, Němci v koloniích

nakonec musejí držet spolu a tak dále. Hulvátů si nevšímal a pozoroval nádherné pobřeží za nimi, pátral po zálivech, nepravidelnostech, návrších.

Jako dům vysoké palmy strměly z buše Nového Pomoranska, z níž se kouřilo. Modrý dým stoupal ze zalesněných svahů, tu a tam bylo možné zahlédnout paseky a na nich chatrče z travin. Jakýsi makak žalostně zavřískal. Táhnoucí fronta šedých mraků nakrátko zakryla slunce a pak zase odplula. Engelhardtovy prsty netrpělivě vybubňovaly jeden dva pochody, znovu se rozeznělo trubení lodních sirén. Do zorného pole se nasunul zpola zalesněný kužel vulkánu. Najednou na bíle pruhované lodní zábradlí dopadly červené kapky a Engelhardt se vyděsil. Tekla mu krev z nosu, a tak si musel pospíšit do podpalubí. Opatrně sešel po schodech do přítmí ocelových chodeb, aby si lehl na záda v kóji své kabiny a se zavřenými, tepajícími víčky si na obličej přitiskl ručník, jenž se pozvolna barvil doruda. Ze džbánu zakrytého utěrkou si do sklenice nalil trochu ovocné šťávy a lačně ji vypil.

Mezitím dorazilo celé Herbertshöhe, byl to první zářijový týden. Lidé stáli na dřevěných lávkách, nažehlení, muži čerstvě oholení a s novými límci, v očekávání již nikoli nejčerstvějších novin z Berlína; už jim zbývala jen krátká chvíle a dočkají se ledového piva, které bude ihned po vyložení prvních beden odzátkováno a rozdáno; dočkají se tuctů dopisů z vlasti a pochopitelně nově příchozích: dobrodruhů, navracejících se plantážníků, ojedinelých badatelů,

ornitologů a mineralogů, zchudlých, ze zastavených pozemků vyhnaných šlechticů, pomatenců, věcí vyvržených a vyplavených na břeh Německého císařství.

Engelhardt postával ve své kabině, přesněji u kruhového lodního okénka vylidňujícího se parníku, a dvojitým sklem hleděl na Herbertshöhe. Krvácení z nosu ustalo tak náhle, jako začalo. Nestál jistě, mírně nahrben se opíral o stěnu kabiny, tvář mu hladila síťovina záclon, prsty pravé ruky svíral v kapse roucha pahýl své tužky, slunce v okénku pražilo strašlivou silou. Když se ho jemná látka záclony dotkla znovu, rozplakal se, zachvěl se a kolena se mu roztřásla. Měl pocit, jako by mu nějakým přístrojem vysávali z kostí veškerou kuráž, a celá konstrukce, již kdysi držel pohromadě tmel odvahy, se v něm nyní zhroutila.

II

Naposledy plakal v Port Saidu před polovinou věčnosti (jež ve skutečnosti trvala jen několik týdnů), když mu omylem vyložili jeho jedenáct rozměrných beden s tisícem a dvěma sty knihami a on už se domníval, že jsou navždy ztracené; tehdy mu skanula jedna dvě téměř neslané slzy, ze zoufalství a matného tušení, že ho poprvé v životě opouští odvaha. Poté co marně hledal kapitána přístavu, využil čas k tomu, aby na poště podal dopis pro dobrého frankfurtského přítele, napsaný ještě ve Středomoří, který kvůli ochraně před vlhkostí zabalil do bavlněné látky, pak popíjel u Simona Arzta na terase půldruhé hodiny neslazený mátový čaj a mlčenlivý Núbijec zatím otíral bílým ubrouskem skleničky, v nichž se v oslepujícím pouštním světle mihotavě lámal kanál.

Celý Thoreau, Tolstoj, Stirner, Lamarck, Hobbes, také Swedenborg, Blavatská a teozofové, všechno pryč, všechno zmizelo. Ach, možná je to tak lepší, že se celé to ničemné dumání ztratilo, že je vyložili úplně jinde. Jenže on na něm tak lpěl! Rozmrzele se znovu vydal na cestu k molu a své lodi směřující na Cejlon. Engelhardta napadlo, že člověk by

měl mezi přístavní dělníky rozdělit pár piastrů, a tak založil v kapsách své haleny a oslovil jednoho námořníka, jehož původ (Řek? Portugalec? Mexičan? Armén?) nebylo možné kvůli politováníhodnému ochrnutí půlky obličeje odhadnout ani při pečlivém prozkoumání jeho fyziognomie. Dal mu peníze, slyšel, jak si muž pomlaskuje, když si skládá bankovky. Ale, ale, prosím pěkně, efendi, tak to byly vaše knihy! omluvili se mu a bez velkých cavyků bedny zase naložili na palubu. Je to prý nedorozumění, hloupě pochybili a domnívali se, že Herbertshöhe se nachází někde jinde, na pobřeží Německé východní Afriky. Avšak Engelhardtův dopis příteli, v němž psal o „otrávení Evropy“ a „zahradě Edenu“, se — nedostatečně ofrankován — ocitl v úřadovně francouzské pošty v Port Saidu, zůstal tam ležet a nakonec i skončil svou cestu. Ve schránce pod stolem, určené pro takové obálky, zapadal prachem, překryly ho jiné dopisy a po mnoha letech, kdy proběhly jedna, pak druhá světová válka, byl koptským obchodníkem se starým papírem přiložen do objemného balíku, převázan motouzem, na káře tažené oslem odvezen k nuzné chatrči na okraji sinajské pouště, což se však Engelhardt, jehož loď, včetně jeho samého a jeho beden s knihami, ještě onoho večera vyplula k Cejlonu, nikdy neměl dozvědět.

V Kolombu stály hned dva vznosné grandhotely — na velkém *maidánu* postavený Galle Face a poněkud mimo a jižně od města na vršku vystavěný Mount Lavinia. Engelhardt, který by byl jindy zvolil skromnější ubytování, dospěl k úva-

ze, že si na Cejlonu může pro jednu dopřát něco lepšího, a nastoupil do rikši; ještě předtím ale dal uniformovanému chlapci několik annů, aby dohlédl na uložení jeho zavazadel, která byla opět vyložena z lodi a musela být uskladněna v přístavu. Engelhardt se uvelebil na mimořádně široké lavici a chtěl se nechat v klidu zavézt k hotelu Galle Face. Jenže to šlo příliš rychle! Bosé nohy malého Cejloňana libě a monotónně pleskaly na ulici před a pod ním a Engelhardt přemítal, zda rikša peláší tak rychle proto, že byl asfalt moc horký, anebo zda rychlost byla takřkajíc součástí očekávání vezoucích se hostů, kteří se chtěli brzy dostat do cíle. Nahnul se, dotkl se mužových ramen a sdělil mu, že kvůli němu nemusí tak pospíchat, jenže on to nepochopil a ještě zrychlil, a když nakonec dorazil na příjezdovou cestu ke grandhotelu, byl celý zpocený a lapaje po dechu se zhroutil vedle vozíku.

Přispěchal uniformovaný portýr, statný sikh s nádhernými bílými vousy, který zahrnul nebohého tahače rikši výčitkami a kletbami, za tuctů omluv odebral našemu příteli příruční zavazadlo a vlekl ho — házeje přitom na zemi ležícímu, supícímu starci minci před nohy — do chladné přijímací haly podobné jeskyni, kde naučeným pohybem plácl na malý stříbrný zvonek, který právě pro tento účel umístili na recepčním pultu.

Ve velkém bílém pokoji spal Engelhardt dlouho a nic se mu nezdálo. Nad ním šuměl u stropu moderní elektrický ventilátor; občas kdesi v místnosti zasyčel svou mečivou

vábivou píseň salamandr a pak svůj jazyk vysunul směrem ke komárovi, na něhož číhal a k němuž se milimetr po milimetru přibližoval. Kolem čtvrté hodiny ranní zadrnčely okenice, zvedl se vítr a celou hodinu pršelo. Engelhardt z toho ale neslyšel vůbec nic, v nanejvýš uvolněné poloze na zádech dřímал na čerstvě naškrobeném prostěradle, ruce sepjaté na hrudi. Jeho dlouhé a vlnité špinavě blondaté vlasy, před uložením ke spánku osvobozené od praktické gumičky, jež je během dne držela pospolu na zátylku, obkružovaly hlavu spočívající na bílém polštáři, jako by byl Engelhardt Wagnerovým spícím jinochem Siegfriedem.

Na druhý den, cestou do starého cejlonského královského města, naproti němu seděl v kupé nadmíru pomalu jedoucího vlaku do Kandy jakýsi tamilský džentlmen, jehož modročerná pleť vytvářela podivný kontrast s bílým chomáčem chlupů, které mu čněly z uší, jako by byly na jeho hlavu zleva a zprava připevněny vlněné růžičky kvěťáku. Uspávající pomalá jízda vedla stinnými kokosovými háji a smaragdově zelenými rýžovými poli. Onen muž měl na sobě černý oblek a vysoký bílý límec, jenž mu propůjčoval důstojnost soudce nebo státního advokáta. Engelhardt si četl v zábavné knize (Dickens) a za oknem zatím mýjela jedna ostrá zatáčka za druhou a objevovaly se výhledy na zvolna se zvedající čajovníková pole — čajovník rostl ve schůdných brázdách, z nichž vyčnívaly pestře oděné česačky s tmavou pletí a s košem zelených lístků.

Vtom se ho muž v kupé na něco zeptal a Engelhardt, při-
držuje rozečtenou stranu své knihy vlhkým palcem a uka-
zováčkem, způsobně požádal, aby otázku zopakoval, neboť
mužova anglosaština byla v melodii a tonalitě velmi vzdá-
lena správnému přízvuku. Engelhardt sice dobře rozuměl
Australanovi, dokonce i Texasanovi, ale tomuto úctyhodné-
mu Tamilovi téměř vůbec. Otevřeným oknem vlaku vtančil
na slunečních paprscích prach dopoledne a oni spolu hovo-
řili, jak to jen šlo (ujednotili se na tom, že angličtinu coby
dorozumívací jazyk budou používat obezřetně), o ostatcích
svatého Buddha, a zvláště o kokosovém ořechu, k němuž
zanedlouho Engelhardt stočil konverzaci.

Džentlmen s pomocí jemných gest vysvětloval, že se
jako Tamil sice cítí ovlivněn hinduismem, nicméně podle
svatého textu *Bhágavata purána* je Buddha jedním z ava-
tárů Višnu, přesněji řečeno toho čtyřriadvacátého, a pro-
to prý (a rychle se stisknutím ruky, kterou Engelhardt
vnímal jako příjemně suchou a pevnou, představil jako
pan K. V. Govindarajan) cestuje do Kandy, aby si prohlédl
Buddhův zub, jenž je tam uctíván ve schránce jednoho
chrámu. V případě této relikvie se prý jedná o *dens ca-
ninus*, levý horní špičák. Govindarajan si špičkou svého
snědého prsteníčku půvabně povytáhl horní ret a názor-
ně předvedl umístění zmíněného zubu; Engelhardt hleděl
na sněhobílé zuby, které vězely v naprosto zdravých růžo-
vočervených dásních, a vnitřně se zachvěl blažeností. Jed-
noduché, pomalé a přitom dojemně patetické vyjadřování